Floda

Kort besök i Floda med lite historik

Bildspel Anders Dernback
Foto Anders Dernback
Text Wikipedia

B
Floda station
A
A Floda station

Byggnaden vid Järnvägsstationen

Relax
Fysioterapi
www.karinscherdin.se
Viking Tattoo
Fotvård
Floda Cykel & Moppeverkstad
Tel.0733-80 44 24
P
15 min
0-11 m

Floda

Floda är beläget vid sjön Sävelångens utlopp i Säveån endast 10 km öster om Lerum. Tätorten har sitt ursprung från Floda Säteri och det stationssamhälle som uppstod efter tillkomsten av Västra Stambanan. Floda har under senare delen av 1900-talet vuxit i omgångar med framförallt småskalig bostadsbebyggelse i skiftande uttryck. Det är en utpräglad bostadsort och centrum kring järnvägsstationen har ett begränsat utbud av handel idag.

I närheten av Floda ligger Nääs slott, vilket med sin orörda 1800-talsinteriör är unikt för Skandinavien. Slottets historia går tillbaka ända till 1529. Midsommarfirandet på Nääs är en välbesökt tradition, likaså julmarknaden och Nääs-spelen. Selma Lagerlöf skrev stora delar av den berömda skolromanen Nils Holgerssons underbara resa här då hon spenderade flera somrar på slottet.

Floda år 1977

Vänersborgs museum

Här fattas säkert ett vattenhjul
Det här är Kvarnbron i Floda

Tillkomsttid ca. 1910.

Till vänster reparationsverkstaden. Vattendraget är Säveån.

I bakgrunden järnvägsbron för västra stambanan.

Till höger landsvägen mellan Göteborg och Stockholm.

På Kvarnbron utsikt mot stationen

Floda Kraftverk

Sjön är Sävelången

Sävelången

Sävelången är en sjö i Alingsås kommun och Lerums kommun i Västergötland och ingår i Göta älvs huvudavrinningsområde. Sjön är 33,8 meter djup, har en yta på 5,46 kvadratkilometer och befinner sig 53,1 meter över havet. Sjön avvattnas av vattendraget Säveån.

Sjöns största del ligger i Lerums kommun. Sjöns nordöstra del ligger i Alingsås kommun. Orter och samhällen kring sjön är Norsesund och Ingared i norr, Tollered i öster och Floda i söder. Vid sjöns sydvästra del ligger godset Nääs. Sävelången får sitt vatten från främst Mjörn via Norsesund och Lillelången. I söder mynnar sjön ut i Säveån.

I sjön fanns förr ångbåtstrafik som ombesörjdes av ångbåten S/S Sävelången. Nääs Fabriker var i behov av transporter mellan fabriken och järnvägsstationen i Floda. Fabriken bedrev ångbåtstrafik för gods och passagerare mellan Floda och Tollered. Ångbåten passerade bron till Nääs slott med nedfälld skorsten.

Kraftverk

Sävelången med Utsikt från en Lekplats ”Spindleskogen”

Vattenflödet från Sävelången från Kvarnbron i fjärran

VÄLKOMMEN TILL
SPINDELSKOGEN

Spindelparken från 2015

I fokus för parken står en tre meter höga spindel som byggts av en dansk firma. Förutom det finns det också klätternät, gungställning, svamphus, hinderbana och flera andra aktiviteter. Genom parken går gångväg i grus anläggas och det hela är även belyst med en effektbelysning. Under många av ställningarna finns det också så kallade fallskyddsmattor, mjuka underlag som ska minska fallskador.

Här finns även ett träningsredskap som kan lyftas med egen kraft. Lekplatsen ligger vid Sävelången och fasta bord och stolar, samt en grillplats finns för egna måltider.

Kan användas för träning av muskler i armarna

Kaffébyggnad I Gult

FLODA

KAFÈ
3

Sävespången

Floda centrum
Skulptur till minne
Av tiden med
Järnbruk
Mitten av 1700
till mitten av
1800 talet

kontor
g Floda

Floda

Floda Frukt & Grönt
6E
BRAZILIAN
JIU-JITSU
STRIKING
SPARRIS
GRÖN
20:-/25kg

apoteket

Floda Gård
År 1935

Vänersborgs museum

Nääs slott år 1957 från Sävelången

Foto: Sven Malm

Vänersborgs museum

Västergötlands museum

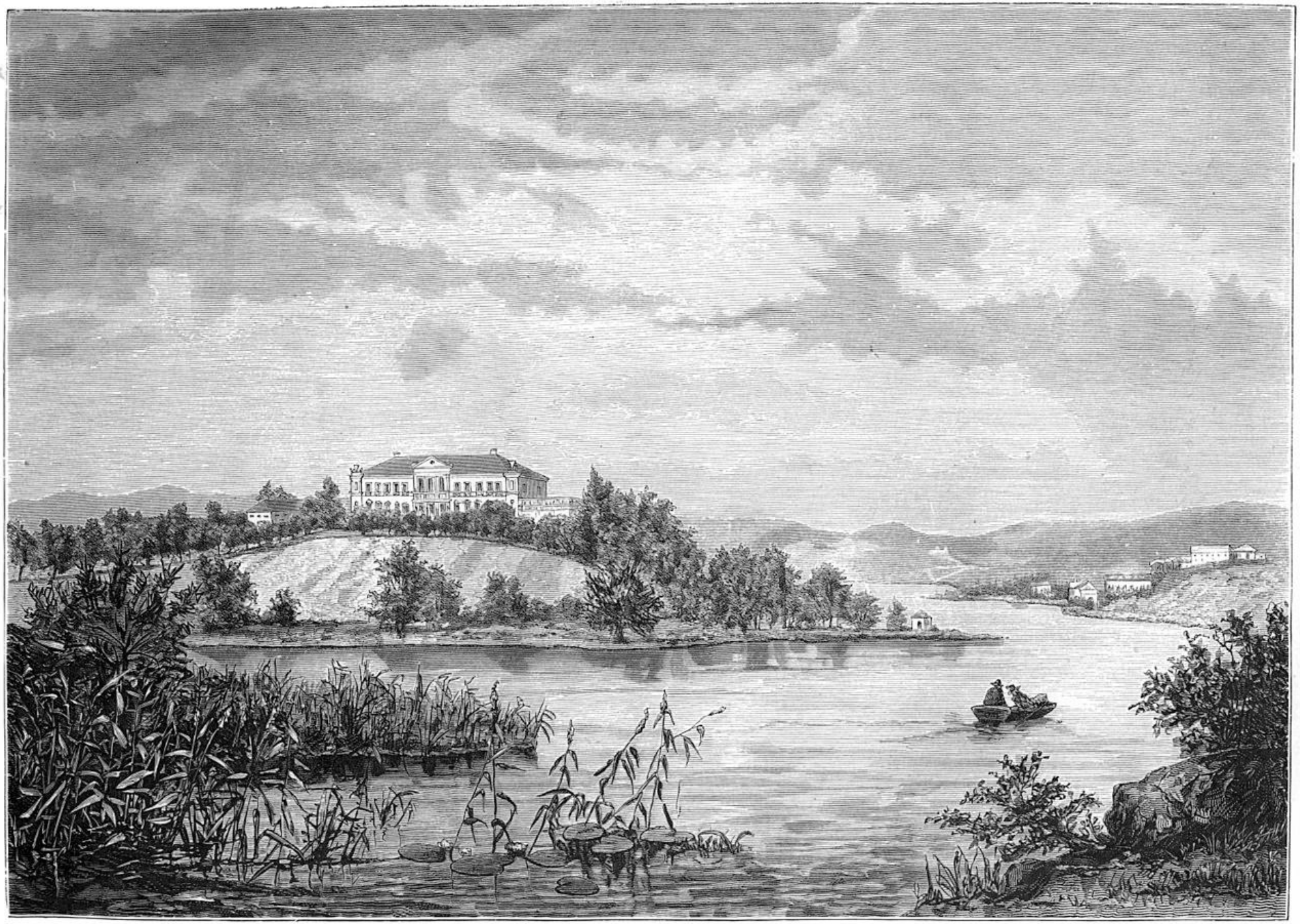

Xylografi 1876.
Nääs Slott

Floda Nääs Slott år 1977

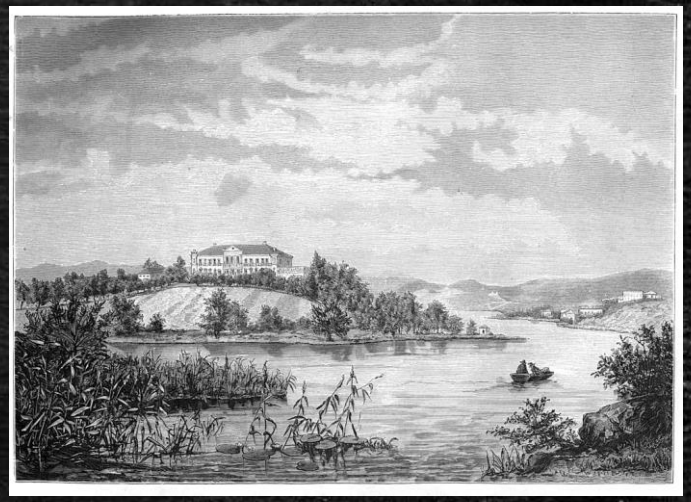

1876

Vänersborgs museum

Nääs Slott

CC BY-SA 3.0, https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=968683

Av BillyZettervall - Eget arbete, CC BY-SA 3.0, https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=20504947

Floda Nääs Slott år 1977

1876

Herrummet på Nääs slott

Ägarlängd Nääs Slott

Enligt en sägen skall Kristian II (född 1481; död 1559) ha uppfört ett jaktslott vid Näs. Några faktiska belägg finns emellertid inte för detta utan istället tros sägnen ha uppkommit då Kristian IV (som inte var född vid nordiska sjuårskriget) residerade på Nääs herrgård fyra dygn under det nordiska sjuårskriget (1563–1570) och då ska ha ägnat sig åt jakt. Den första säkra uppgiften om Nääs är dock en hänvisning i ett kungligt brev från den 3 oktober 1529. Där omtalas en Joen Småsven, som fått brev på två kronogods med namnet "Näss i skalfzö soken" och därför skulle erlägga en årlig skatt på 4 skålpund smör. Vid slutet av 1500-talet ägdes godset av ståthållaren för Västergötland Göran Eriksson Ulfsparre.

Ätten Lilliehöök af Fårdala nr 1 är liksom ätten Lilliehöök af Gälared och Kolbäck nr: 66 utgrenad ur en sedan 1462 känd västgötsk frälsesläkt med väpnaren och häradshövdingen i Kullings härad och Bjärke härad Bertil Persson (Pedersson) som äldste kände stamfader. Vid Riddarhusets grundande 1625 bestod släkten av tre grenar: Kolbäck, Fårdala och Gälared. Namnet Lilliehöök användes första gången 1633.

Natt och Dag är en månghövdad svensk uradlig ätt från Östergötland, varav den adliga ätten nummer 13, känd från 1280 enligt Riksarkivet, utgör den äldsta nu levande svenska, adliga ätten.

Släktens äldste kände stamfader var riddaren, riksrådet och lagmannen i Värend, Nils Sigridsson (Sigritæson, död tidigast 1299), känd sedan 11 maj 1280. Sitt testamente gjorde han den 16 juli 1299 och förordnade då att han skulle begravas i Askeby kloster bredvid sin maka. Från dennes sonsons sonsons son, riksrådet, riddaren och lagmannen i Närke, Magnus Bengtsson (död mellan 1473 och 1477) härstammar den nu kända ätten. Dennes sonsons sonson introducerades på Riddarhuset 1625.

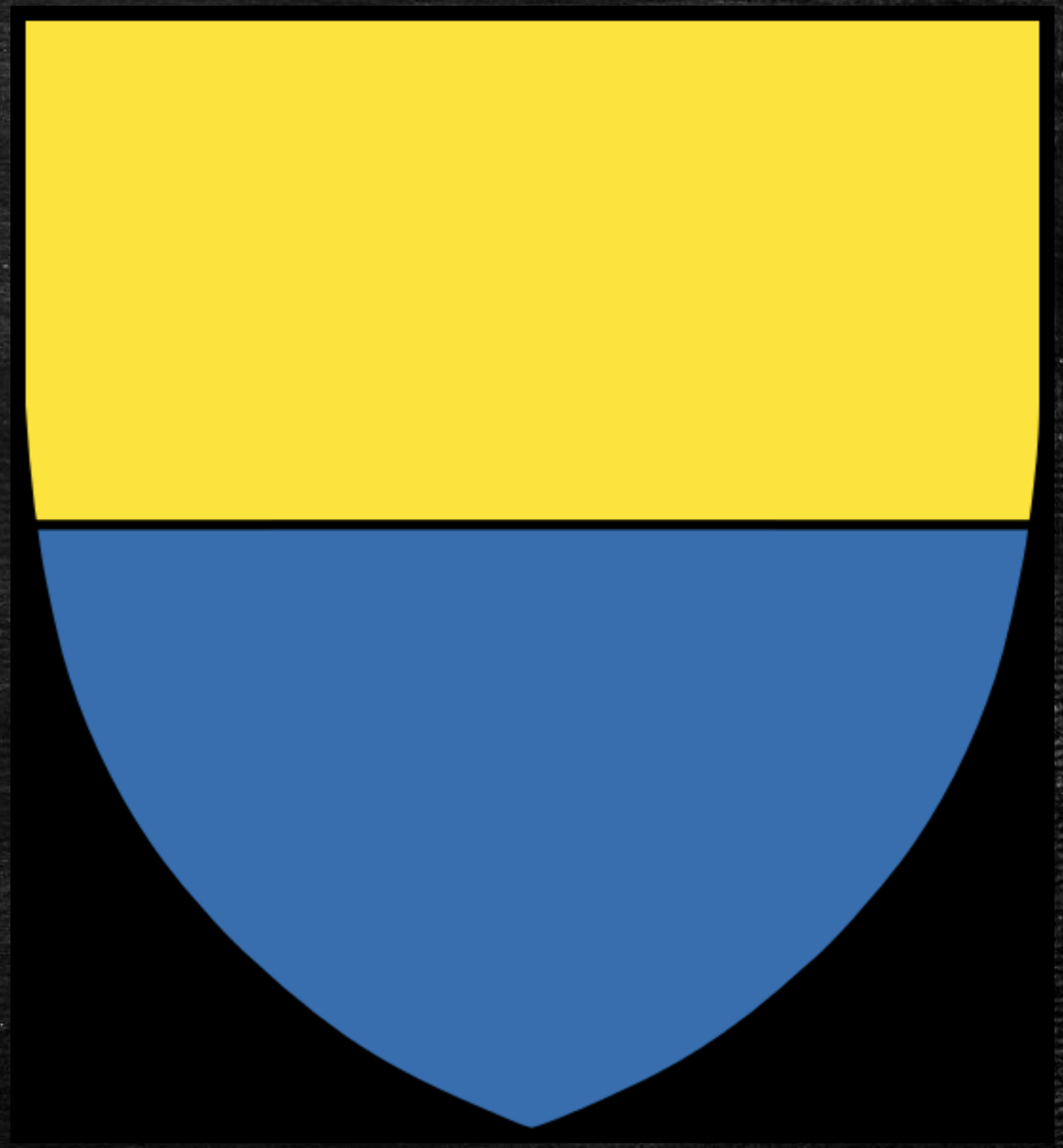

Av Christer Sundin - Eget arbete, CC BY-SA 3.0, https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=22348922

Ägarlängd Nääs Slott 2

Det innehades sedan av medlemmar av hans släkt samt av ätterna Lilliehöök, Natt och Dag, Cronsköld, Oxenstierna, Göthenstierna, von Utfall och Reenstierna. År 1824 inköptes säteriet av Peter Wilhelm Berg, grosshandlare i Göteborg. Efter Bergs död ärvde äldste sonen (Theodor) och dottern (Nensy) Nääs fabriker (som fadern grundat). Yngste sonen (Gottfrid) ärvde godset. Peter Wilhelm Berg hade sju barn till, men dessa dog alla i späd ålder. De begravdes alla vid Skallsjö gamla kyrka (nu ruin). När nya kyrkan byggdes, flyttades gravstenen till slottsparken invid Näs slotts norra gavel.

Peter Wilhelm Berg född 6 oktober 1773 i Helsingborg, död 9 november 1854 på Nääs slott, Skallsjö socken, var en svensk industriidkare och affärsman. Han grundade 1833 ett av Sveriges första bomullsspinnerier, Nääs Fabriker, i nuvarande Lerums kommun. Hans handel med Danmark gjorde honom på 1810-talet till ägare av två tidigare statliga industrier i Norge, Vallø saltverk vid Tønsberg och Blaafarveværket i Modums kommun, Buskeruds fylke.

Berg förvärvade 1824 Nääs slott och egendom i Skallsjö socken, nuvarande Lerums kommun. Han flyttade dit med sin familj året efter, startade en omfattande ombyggnad och modernisering av byggnaderna. Till egendomen hörde fallrättigheter i Tollereds ström några kilometer öster om slottet. Med början 1833 byggde Berg här tillsammans med sin son Johan Theodor Berg upp Nääs Fabriker med bomullsspinneri, färgeri, väveri m.m.

Efter Bergs död 1854 delades egendomen mellan hans barn. Slottet med tillhörande jordegendom avyttrades 1868, medan fabrikerna förblev i familjens ägo ända till 1961. Textilindustrins svårigheter under 1970-talet visade sig också här. Spinneriet lades ned 1981, och de sista resterna av textilindustrin avvecklades året efter, nästan 150 år efter starten.

Ekudden, på östra sidan av Sävelången, byggdes av äldste sonen, kapten J. Theodor Berg, där Nääs fabriker ligger i Tollered. Säteriet såldes 1868 till August Abrahamson, grosshandlare i Göteborg. Han grundlade det ryktbara slöjdseminariet och testamenterade hela godset till svenska staten för att i all framtid driva skolan under namnet "August Abrahamsons stiftelse". Syftet var "att genom fortsatt utbildning av lärare och lärarinnor, som redan ägnat sig åt undervisning, verka för uppfostran i allmänhet och särskilt för användandet därvid av den pedagogiska slöjden".

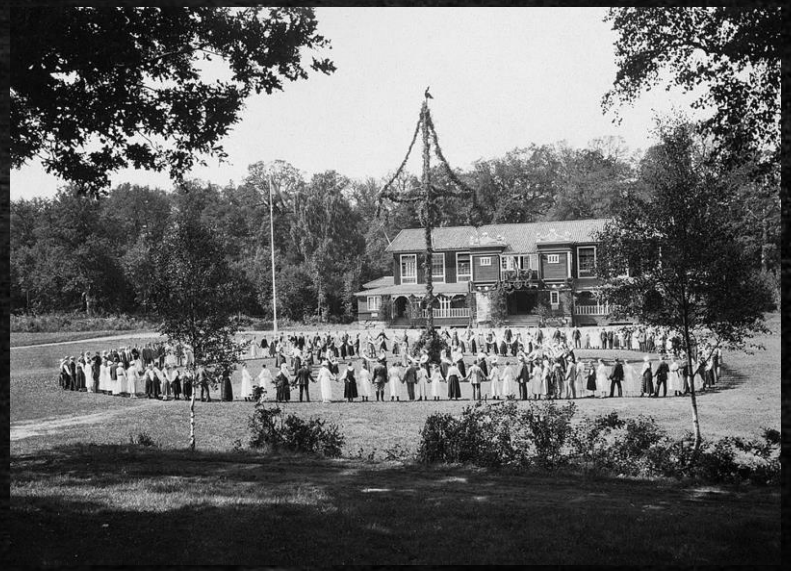

När August Abrahamson köpte godset 1868, genomfördes en stor in- och utvändig renovering av slottet efter tidens stilideal. Bland annat installerades en mathiss och det anlades en stor vinterträdgård, eller ett 'orangerie'. Den främre fasaden dekorerades i nyrenässansstil. Arkitekt för arbetet var Adrian Crispin Peterson som även kom att rita Seminariebyggnaden på andra sidan sjön. Påkostad dekor och inredning, samt den tidens exklusiva moderniteter skaffades till husets många rum.

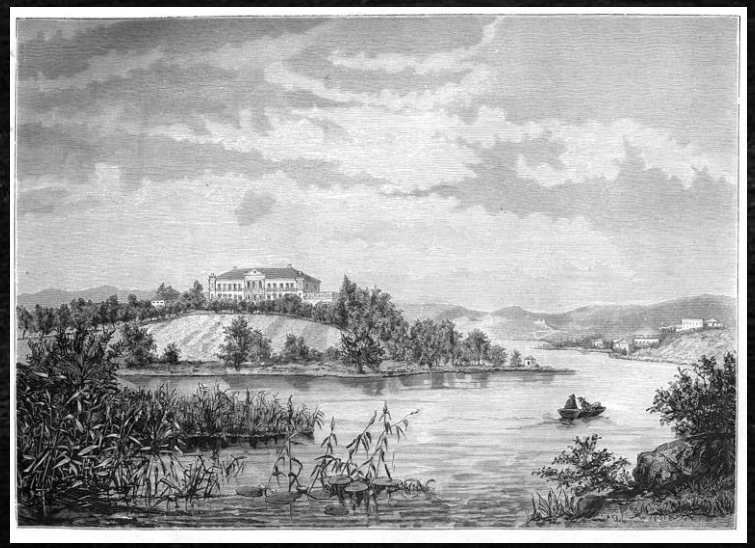

Floda säteri
År 1926

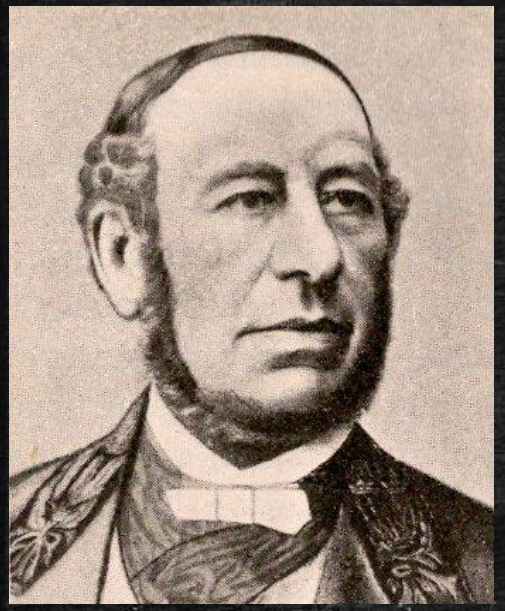

August Abrahamson, född i 29 december 1817 i Karlskrona, död 6 maj 1898, var en svensk-judisk affärsman och mecenat.

År 1872 grundade Abrahamsson ett slöjdseminarium, vilket blev en lärarutbildningsanstalt med internationellt erkännande. Dess framtid betryggade han genom att i sitt testamente till svenska staten överlämna egendomen Nääs och ett kontant belopp av 380 000 kronor för att under namnet August Arabamssons stiftelse bilda en fristående institution för slöjdlärarutbildning.

Sedan ett slöjdlärarseminarium inrättats i Linköping har kursverksamheten på Nääs upphört. Den sista kursen anordnades 1966. Fram till 1960 var kurserna på Nääs den enda utbildningen i Sverige för slöjdlärare. 1961 reformeras utbildningen och flyttas till Linköping. Idag hyser seminariet dels historiska lokaler som speglar 1800-talets seminarieverksamhet men är också centrum för folk- och fortbildning inom slöjd och hantverk.

Slöjdkurs försommar en 1921

Midsommarfirande med sånglekar 1921

Den pedagogiska slöjden

År 1872 öppnade August Abrahamson en slöjdskola för pojkar som genomgått folkskolan. Undervisning i hantverk till fattiga barn var vanligt redan på 1600-talet. Det ansågs att sådan undervisning höll barnen från 'lättja och tiggeri' och gav dem en möjligt att lära sig ett yrke varmed de kunde försörja sig. Syftet var först nationalekonomiskt, men pedagogiken på Nääs blev snart huvudändamålet, sedan Abrahamson utsett sin unge systerson, Otto Salomon, till skolans föreståndare (rektor). Han kom att bli en betydande pedagogisk reformator. 1888 lades slöjdskolorna på Nääs för pojkar och flickor ner. Dock levde slöjdlärarseminariet vidare

Floda samhälle år 1953

Vänersborgs museum

sar och 94 flickor undervisades i hemmet. — Vid kyrkan hållas nu mer s. k. torgdagar första och sista tisdagen i hvar månad. — Floda socken är ensam ett patronelt pastorat af 1:sta klassen i Oppunda Östra kontrakt af Strengnäs stift; prestgården utgör 1 mantal, vederlaget $22^1/_2$ tunnor. Patronus är egaren af Fjellskäfte. Socknen förekommer under namnet *Flotha in præpos. Nicopensi* omkring 1314 och redan 1275, då första kyrkoherdenamnet förekommer; andra namn på kyrkoherdar förekomma åren 1319, 1347 o. s. v. Kyrkan, belägen 5 mil från Nyköping och $7^3/_4$ mil från Strengnäs, är gammal, har blifvit skadad af åskan 1413 (*Anno Domini MCDXIII, ipso die Antonii confessoris fuitecclesia combusta ex igne tonitrui et magno fulmine,* står det med förkortad munkstil uti jern på mindre kyrkdörren) och utvidgad 1640 samt tillbyggd på södra sidan. Hon har takmålningar från 1500-talet, föreställande scener ur bibliska och legendhistorien, samt eger derjemte en mängd dyrbara taflor, troligen krigsbyte, enligt berättelse hitskänkta af fältmarskalken grefve Lars Kagg. Bland dessa taflor nämnas: altartaflan, föreställande nedtagningen från korset, kopia efter en Italiensk mästare, Christi hudflängning, af Martin de Voss, Christi törnekröning, kopia, Petrus vid kolelden, original, likasom Christi gång till Golgatha m. fl. Slägten Kagg har i kyrkan sitt praktfulla grafchor, bygdt år 1667 och försedt med skulptur-arbeten i taket, repareradt 1793, nu mer kyrkans högchor. Detta chor är prydt med talrika adliga vapen, tillhörande slägterna Kagg, Ribbing, Oxenstjerna, Sparre, Gyllenstjerna, m. fl., och på bägge sidor om altaret stå tvänne af Gotlands-sandsten huggna sarkophager med bilder af Lars Kagg och hans grefvinna Agneta Ribbing. — Inom socknen ligga följande gruffält: *Stafs* gruffält, som lyder under Helleforss jernverk, *Mållösa, Skarndals* och *Gölstugu* gruffält, lydande under Eriksberg, samt *Wallfalla* grufvor, upptagna år 1640 och lydande under Helleforss. I Stafs malmfält brötos år 1858 inalles 9,700 skT viktualievigt jernmalm. Bland gårdar inom socknen märkas: *Forss, Nästorp, Wegersberg, Ökna, Abbötsnäs, Fjellskäfte, Bie* med *Augustenbad,* som lyder under Gimmersta i Juleta, m. fl. — Adr.: Nyköping.

Floda. Säteri uti Skallsjö socken och Wädtle härad af Elfsborgs län, vid Säfve-åns fortsättning ur sjön Säfvelången, skall hafva varit en adlig sätesgård redan i Erik den Heliges tid. Bland dess innehafvare nämnes en Anders Kringla; men i en sednare tid kom det under Wisingsborgs grefskap. Riksdrotset Peder Brahe skänkte gården till lagman Johan Örnevinge, i hvars slägt den var till 1734, då den köptes af kommendör-kapitenen Conrad Wilh. von Döbeln. Som sednare egare nämnas kommersrådet C. Arfvedson, kapiten W. Tham, fru Wahlfelt, brukspatron Howing och brukspatron Proschwitz. Till egendomen höra qvarn med 3 par stenar och sågverk med finbladig och centrums-såg. Under säteriet lydde fordom ett jernmanufakturverk, anlagdt år 1739 af von Döbeln, men för alltid nedlagdt från 1858. Midt emot gårdens manbyggnad ligger *Floda Jernvägs-station* af femte klassen tätt invid Flodasjön.

Flodbergs Grufvor. Nedlagda koppargrufvor i Åhls socken af Öster-Dalarne, upptogos omkring år 1677 af bergsmannen Trotzig och bearbetades en tid med fördel, men nedlades omkring 1730.

Flodhammar. Se *Uttersberg* i Skinnskattebergs socken af Westerås län.

Flor. Segelduksfabrik i Arbrå socken af Södra Helsingland, hade 1857 9 stolar med en mästare och 17 arbetare samt tillverkade segel- och tältduk för 3,000 rdr bko.

Flosjö. Jernbruk, hytta och $^1/_2$ mantal skatte *Flosjötorp,* i Grythytte socken och Grythytte Bergslags Härad af Örebro län, nära sjön Halvarsnoren; bruket har en härd och en hammare med 400 skT privilegieradt smide. Hammaren anlades sannolikt år 1765, då en E. Dahlberg fick tillåtelse att

Floda säteri i Skallsjö socken har anor från Erik den heliges tid. (År 1 150)
Det var en adlig gård och en tidig ägare Var Anders Kringla.
Under en tid kom det under Visingsborgs Grevskap.
Riksdrotsen Peder Brahe skänkte gården till lagman Johan Örnevinge, där den var kvar i den släkten till 1734.
År 1739 hade man anlagt en Järnmanufaktur.
Det blev nedlagt år 1858.

Erik den helige, Erik Jedvardsson, Sankt Erik, (oegentligt Erik IX), född omkring 1125, död 18 maj 1160, räknas som kung av Sverige ca 1156-1160. Några med Erik samtida källor med upplysningar om honom har inte återfunnits, och den första skriftliga omnämning som finns är i ett brev under sonen Knut Erikssons regeringstid. I brevet benämns Erik Svearnas konung Erik den helige är svenskt nationalhelgon och Stockholms skyddshelgon.

Floda säteri
År 1926

Foto: Gustaf Ewald

Vänersborgs museum